

A Fővárosi Ítéltábla az Aparáczy, Siller és Tóth Ügyvédi Iroda (felperes jogi képviselő címe; ügyintéző: dr. Frész-Tóth Balázs Miklós ügyvéd) által képviselt felperes neve (felpres címe) felperesnek, a Kovács, Barborják és Társai Ügyvédi Iroda (alperes jogi képviselő címe; ügyintéző: dr. Barborják Zoltán ügyvéd) által képviselt Magyar Állam alperes ellen, egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó általános szerződési kikötések érvényességének megállapítása iránt indított perében, a Fővárosi Törvényszék 2014. szeptember 17. napján meghozott, 48.G.43.432/2014/6. számú ítélete ellen, a felperes részéről 8. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 635.000 (hatszázharmincötezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes keresete szerint annak megállapítását kérte, hogy a 2004. május 1. óta hatályos általános szerződési feltételeinek az alábbi szerződési kikötései megfelelnek a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: a Törvény) 4. § (1) bekezdése szerinti valamennyi feltételnek, ezért azok tisztességesek és érvényesek:

- I/1. a 2004. május 4. és december 31. között alkalmazott Pénzügyi Lízing Szerződés és Üzletszabályzat 82., 83., 84. pontjai és 6. számú melléklete,
- I/2. a 2004. május 1. és december 31. között alkalmazott Pénzügyi Lízing Szerződés és Üzletszabályzat 82., 83., 84. pontjai és 6. számú melléklete,
- I/3. a 2005. január 1. és 2009. július 31. között, 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között, majd 2010. február 1-jétől kezdődően hatályos Forint- és Deviza Alapon Nyújtott

Zártvégű Pénzügyi Lízing Szerződés és Üzletszabályzat XII. fejezet 3., 4. és 5. pontja, és 5. számú melléklete,

- I/4. a 2005. január 1. és 2009. július 31. között, 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között, majd 2010. február 1-jétől kezdődően hatályos Forint- és Deviza Alapon Nyújtott Zártvégű Pénzügyi Lízing Szerződés és Üzletszabályzat XII. fejezet 3., 4. és 5. pontja, valamint az 5. számú melléklete,
- I/5. a 2005. január 1. és 2009. július 31. között, 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között, majd 2010. február 1-jétől kezdődően hatályos Forint- és Deviza Alapon Nyújtott Zártvégű Pénzügyi Lízing Szerződés és Üzletszabályzat XII. fejezet 3., 4. és 5. pontjai, és 5. számú melléklete,
- I/6. a 2005. január 1-től hatályos Nyíltvégű Pénzügyi Lízingre vonatkozó logó nélküli üzletszabályzat 10.6. és 10.7. pontjai, valamint 5. számú melléklete,
- I/7. a 2008. december 20-tól hatályos Forint- és Deviza Alapon Nyújtott Forint Zártvégű Pénzügyi Lízing Szerződés és Üzletszabályzat 7.5. és 7.6. pontjai és 5. számú melléklete,
- II/1. a 2003. január 1. és 2009. július 31., 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között, és 2010. február 1. óta hatályos Forint- és Deviza Alapon Nyújtott Forintkölcsönre Vonatkozó Fogyasztási Kölcsön és Kölcsönszerződés és Üzletszabályzat XII. fejezet 4. pontja, módosított adatlapja, és 6. számú melléklete,
- II/2. a 2003. január 1. és 2009. július 31., 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között, és 2010. február 1. óta hatályos Forint- és Deviza Alapon Nyújtott Forintkölcsönre Vonatkozó Fogyasztási Kölcsön és Kölcsönszerződés és Üzletszabályzat XII. fejezet 4. pontja, módosított adatlapja, és 6. számú melléklete,
- II/3. a 2003. december 1. és 2009. július 31., 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között, és 2010. február 1. óta hatályos Forint- és Deviza Alapon Nyújtott Forintkölcsönre Vonatkozó Fogyasztási Kölcsön és Kölcsönszerződés és Üzletszabályzat XII. fejezet 4. pontja, adatlapja, valamint 6. számú melléklete,
- II/4. a 2004. január 1. és 2009. július 31., 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között, majd 2010. február 1-jétől kezdődően hatályos Forint- és Deviza Alapon Nyújtott Forintkölcsönre Vonatkozó Fogyasztási Kölcsön és Kölcsönszerződés és Üzletszabályzat XII. fejezet 4. pontja, adatlapja, és 6. számú melléklete,
- II/5. a 2005. december 15. és 2009. július 31., 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között, és 2010. február 1. óta hatályos Forint- és Deviza Alapon Nyújtott Forintkölcsönre Vonatkozó Fogyasztási Kölcsön és Kölcsönszerződés, Üzletszabályzat 7. fejezet 7.5. és 7.6. pontja, adatlapja, és 5. számú melléklete,
- II/6. a 2005. december 15. és 2009. július 31., 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között, majd 2010. február 1. óta hatályos Forint- és Deviza Alapon Nyújtott Forintkölcsönre Vonatkozó Fogyasztási Kölcsön és Kölcsönszerződés, Üzletszabályzat 7. fejezet 7.5. és 7.6. pontjai, adatlapja, és 5. számú melléklete,
- II/7. a 2005. december 15. és 2009. július 31., 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között, majd 2010. február 1. óta hatályos Forint- és Deviza Alapon Nyújtott Forintkölcsönre Vonatkozó Fogyasztási Kölcsön és Kölcsönszerződés, Üzletszabályzat 7. fejezet 7.5. és 7.6. pontjai és adatlapja, valamint 5. számú melléklete,
- II/8. a 2005. december 15. és 2009. július 31., 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között, majd 2010. február 1. óta hatályos Forint- és Deviza Alapon Nyújtott Forintkölcsönre Vonatkozó Fogyasztási Kölcsön és Kölcsönszerződés, Üzletszabályzat 7. fejezet 7.5. és 7.6. pontjai, adatlapja, valamint 5. számú melléklete,
- II/9. a 2008. október 1. és 2009. július 31., 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között, majd 2010. február 1. óta hatályos Forint- és Deviza Alapon Nyújtott Forintkölcsönre Vonatkozó Fogyasztási Kölcsön és Kölcsönszerződés, Üzletszabályzat 7. fejezet 7.5. és 7.6. pontjai, adatlapja, és 5. számú melléklete.

Kérte továbbá a bíróság állásfoglalását arra nézve, hogy a Törvény rendelkezéseit lehet-e és kell-e úgy értelmezni, hogy az általános szerződési feltételnek minősülő kikötés semmisségének általánosságban történő megállapítása ellenére a fogyasztókkal kötött egyedi szerződések vonatkozásában a feltétel mégsem fog semmisnek minősülni.

Kérte a per tárgyalásának a felfüggesztését egyrészt a Pp. 155/A. §-a alapján az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának, másrészt a Pp. 155/B. §-a alapján az Alkotmánybíróságnál a Törvény alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló eljárás kezdeményezése érdekében.

Álláspontja szerint ugyanis a Törvény az Európai Unió fogyasztóvédelmi és önrendelkezési jogot biztosító – az Alapjogi Charta 38., 47. cikkébe, 51. cikk (1) bekezdésébe, 52. cikk (1) és (5) bekezdésébe, az egységes szerkezetbe foglalt Európai Unióról és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 169. cikkébe, továbbá a 93/13/EGK irányelv 7. cikkébe foglalt – rendelkezéseit sérti, azzal, hogy a fogyasztókat megfosztja a gazdasági érdekeiket érintő peres eljárásokban való részvétel lehetőségétől. Ellentétes az Európai Bíróság C-472/11. és C-243/08. számú ítéleteiben kifejtettekkel, amennyiben a bíróság döntési jogkörét a kérdéses feltétel alkalmazhatóságával kapcsolatos döntés nélkül a szerződési feltétel tisztességtelenségére korlátozza. Ez a bíróságok 93/12. irányelvből eredő kötelezettségeit és jogait is sérti, egyúttal a fogyasztókat megillető hatékony jogvédelmet elvonja. Állította, hogy a Törvény elfogadása során a 93/13/EGK irányelv 8a. cikkének tájékoztatásra és konzultációra vonatkozó szabályait megsértették, az irányelv megsértésével alkotott jogszabály pedig semmis. Sérültek továbbá az Európai Tanács 98/415/EK határozatának kötelező rendelkezései is, így a Törvény magánszemélyekkel szemben nem végrehajtható, és erre a nemzeti bíróságok előtt is lehet hivatkozni. Hivatkozott arra is, hogy a Törvény az Európai Parlament és Tanács 2014/17/EU irányelvébe ütközik, amennyiben rendelkezéseit a hatálybalépését megelőzően kötött szerződésekre is alkalmazni rendeli.

Alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésére irányuló indítványát arra alapította, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás iránti indítványa körében kifejtettekkel azonos okból a Törvény az Európai Unió kötelező szabályába ütközése folytán az Alaptörvény E) cikkének (3) bekezdésével ellentétes. A Törvény értelmező, elévüléssel, árfolyamrésszel, valamint a tisztességtelenség vélelmének felállításával kapcsolatos szabályai pedig visszamenőleges hatályuk folytán a jogalkotási törvény 2. § (2) bekezdésébe, és ezáltal az Alaptörvény R) cikkének (2) bekezdésébe, T) cikkének (3) és (4) bekezdésébe és 28. cikkébe ütköznek. Utalt arra, hogy finanszírozási szerződéseit a régi Hpt. hatálya alatt kötötte. Azok kizárólag azért minősülnek fogyasztói szerződésnek, mert a Törvény 2. §-a a 2014. január 1. óta hatályos új Hpt. fogalmait rendeli alkalmazni. A fogyasztók eljárásból történő kizárása álláspontja szerint az Alaptörvény M) cikkének (2) bekezdését is sérti. Hivatkozott arra, hogy a Törvény az egyedi szerződések vizsgálatára, illetve a szerződési feltételek egyedi megtárgyaltságára vonatkozó bizonyítás felvételére nem biztosít lehetőséget. Ugyanakkor ha a perben a tisztességtelenség megállapításra kerül, az már valamennyi szerződés vonatkozásában irányadó lehet. Álláspontja szerint a Törvény a jogalkotási törvény 2. § (3) bekezdésébe ütközik, mert 19. §-a az alkalmazására való felkészülésre rövid, nyolc napos határidőt hagyott.

Érdemi álláspontja körében kifejtette, a szerződési kikötések tisztességtelenségét az adott időállapot szerinti jogszabályi és piaci környezetből kiindulva kell vizsgálni, figyelembe véve, hogy a jogszabály által meghatározott feltétel nem lehet tisztességtelen. Kiemelte, hogy szerződési kikötései a jóhiszeműség és tisztesség követelményét nem sértették, részére indokolatlanul egyoldalú előnyt nem biztosítottak. A szerződésmódosításai során a kamat

mértékét csökkentette, ezáltal ügyfelei az eredeti feltételekhez képest előnyösebb helyzetbe kerültek. Álláspontja szerint szerződési kikötései az átlagfogyasztó számára közérthető stílusban és olvasható formátumban kerültek megszövegezésre, és áttekinthető szerkezetben jelentek meg. A jogszabályi kötelezettségek alapján bekövetkező módosításokról az ügyfelek a soron következő fizetési értesítőjükben a hirdetményi szöveggel egyezően külön is tájékoztatást kaptak. Szerződési feltételei a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő részletességű, zárt ok-listát tartalmaztak. Nem volt kizárólag szubjektív döntésén alapuló egyoldalú szerződésmódosítási ok. A ténylegesség és arányosság elve is teljesült azáltal, hogy a feltételekben rögzített okok ténylegesen hatással voltak a költségre vagy kamatra. Kiemelte, hogy nem biztosított lehetőséget az indokoltnál nagyobb mértékű módosításra, ugyanakkor az ügyfelek számára kedvező módosítás lehetőségét is biztosította. Hivatkozott arra, hogy üzleti titoknak minősülő árazási elvei a jogszabályi kötelezettségeinek megfeleltek, amelyet igazol, hogy a pénzügyi felügyelet soha nem marasztalta el. Az átláthatóság elvével kapcsolatban pedig azt hangsúlyozta, hogy a szerződéskötés után beállt gazdasági változások, és azoknak a kölcsönökre gyakorolt hatásai a szerződés megkötésekor még nem voltak kiszámíthatók. A gazdasági folyamatoknak éppen úgy kiszolgáltató volt, mint a fogyasztók. Hivatkozott arra, hogy az irányadó referenciakamat minden üzletszabályzatában a definíciós rendelkezések között megtalálható volt, mint irányadó kamatláb, annak pontosítását az ügyfelekkel megtárgyalt kondíciókat tartalmazó adatlap tartalmazta. Hangsúlyozta, hogy a jogszabályi kötelezettségének megfelelően részletesen rendelkezett a felmondás lehetőségéről. Ezt megelőzően ilyen irányú jogszabályi kötelezettsége hiányában pedig a Ptk. szabályai biztosították a fogyasztók számára a felmondás jogát. A megfelelő üzleti gyakorlata, valamint szerződési kikötései folytán az ügyfelek számára kedvező módosítások lehetősége minden esetben biztosított volt, aminek következtében a szimmetria elve is érvényesült. Kiemelte, hogy tevékenységét, termékeit és üzletszabályzatait a Felügyelet folyamatosan vizsgálta, az egyoldalú szerződésmódosítások a jogszabályi kötelezettségeinek megfelelően a Felügyelet részére benyújtásra kerültek. Egyetlen esetben sem indítottak ellene felügyeleti eljárást, és a bíróság sem állapította meg az üzletszabályzatai tisztességtelenségét vagy semmisségét. A szerződések tartalmát az ügyfelek minden esetben megismerhették, ellene kifogással sem bíróság előtt, sem a felügyeleti hatóságnál nem éltek. Az elmúlt öt évben pénzügyi nehézségei ellenére a finanszírozás és a megnövekedett terhek kockázatát a finanszírozási piacon egyedülállóan nem hárította át ügyfeleire, nem emelt kamatot és költséget. Utoljára 2009 februárjában történt – az ügyfelek többségére nézve kedvezőbb – kamatmódosítás.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. A tárgyalás felfüggesztésére irányuló indítványokat megalapozatlannak tartotta. Álláspontja szerint a jogvita a felperes által alkalmazott szerződéses kikötéseknek a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt elvek szempontjából történő vizsgálatára korlátozódik, nincs a perben közvetlenül alkalmazandó vagy közvetlenül érvényesülő uniós jogi szabály. Utalt arra, nem képezheti előzetes döntéshozatali eljárás tárgyát, hogy a Törvény közösségi jogba ütközik-e, azt ugyanis az EUMSZ 258-260. cikke szerint kizárólag kötelezettségszegési eljárásban vizsgálhatná az Európai Bíróság. A Törvény és a 93/13/EGK irányelv összhangjának kérdése fel sem merülhet, mert a Törvény csupán tisztességtelenségi szempontokat deklaráál, és nem teremt új érvénytelenségi okokat. Egyebekben pedig az irányelvnek kialakult bírói gyakorlata van, további értelmezése nem szükséges. Hangsúlyozta, a Kúria minden olyan esetben várta döntésével az Európai Bíróság előtt folyó előzetes döntéshozatali eljárás eredményét, ahol az irányelv értelmezése érdekében ezt szükségesnek találta. Kiemelte, hogy a Törvény nem

az irányelv implementációját szolgálja, ezért a Bizottság tájékoztatására nem volt szükség. Az irányelv 8a. cikke ugyanakkor nem is állapít meg jogkövetkezményt a tájékoztatás elmulasztásának esetére. Állította, hogy a Törvény tervezete az Európai Központi Banknak bejelentésre került. Ugyanakkor a Törvény alkalmazhatóságát a konzultáció esetleges hiányossága sem befolyásolná, ugyanis erre vonatkozó jogkövetkezményt sem a 98/415/EK határozat, vagy az uniós jog más rendelkezése, sem az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlata nem állapít meg. Hivatkozott arra, hogy az Alapjogi Charta az eljárásban nem alkalmazható. Hangsúlyozta, hogy a per tárgyát kizárólag a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt feltételeinek megvalósulása képezi, a Törvénynek a perben alkalmazásra nem kerülő rendelkezései tekintetében pedig nincs helye az Alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésének. Kiemelte ugyanakkor, hogy a Törvény 1. § (6) bekezdése nem tartalmaz visszamenő hatályú szabályt. Az elévülés kezdetét ugyanis a Ptk-val egyezően a pénzügyi intézmény és a fogyasztó közötti jogviszony megszűnéséhez köti. A Törvény 1. § (7) bekezdése pedig azért nem alaptörvény-ellenes, mert a jogalkotó – az Alkotmánybíróság 8/2014. (III. 20.) AB határozatában kifejtettek szerint – a még le nem zárt jogviszonyok esetén törvényben meghatározott esetben módosíthatja a szerződések tartalmát. Utalt arra, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése szintén nem tartalmaz visszamenő hatályú jogi szabályozást, csupán a Kúria 2/2012. (XII. 10.) PK véleményében megfogalmazott kritériumokat rögzíti, ahhoz képest az irányadó jogi helyzeten nem változtat. Az államnak egyébként lehetősége van arra, hogy a szerződések nagy tömegét érintő, társadalmi méretű lényeges változások esetén a felek közötti szerződésekbe törvénnyel beavatkozzon. Rámutatott, hogy az Alkotmánybíróság már korábban, a 935/B/1997. AB határozatában kimondta, hogy a keresetindítási határidő korlátozása nem vet fel alkotmányossági aggályokat. A speciális eljárási rend pedig álláspontja szerint azért nem jár a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmével, mert a bíróságnak a Törvény alapján indított perben ugyanazokat a körülményeket kell vizsgálnia, mint amit a 2/2014. Polgári jogegységi határozat, valamint a Ptk. rendelkezései is előírnak.

Vitatta, hogy a Törvény alapján indított perben kérhető lenne olyan előkérdések megválaszolása, amelynek következtében a felperes helyett a bíróság döntené el, hogy bizonyos kikötések a per tárgyát képezhetik-e. Utalt arra, hogy a 2/2012. PK vélemény szerint: ha a kógens keretszabályt a felek rendelkezési joga tölti meg tartalommal, vagy: ha a felek a diszpozitív jogszabályi rendelkezésektől eltérnek, az ilyen feltétel tisztességtelensége vizsgálható. Ezért álláspontja szerint a Hpt. nem zárja ki az oklista tisztességtelenségének vizsgálatát. Kifejtette, hogy az egyes szerződések, szerződéskötések körülményeinek és a fogyasztók egyedi körülményeinek vizsgálatát a Törvény 11. § (1) bekezdésében lefektetett korlát nem teszi lehetővé. A Ptk. 209. § (2) bekezdése ugyanakkor nem zárja ki az egyedi körülmények vizsgálata nélkül a szerződési kikötés tisztességtelenségének megállapíthatóságát. Hivatkozott arra, hogy a régi és az új Ptk. egyaránt lehetővé teszi a szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítása érdekében közérdekű kereset indítását, anélkül hogy az egyedi ügyek körülményeinek a vizsgálatára sor kerülne.

Vitatta, hogy a felperes üzletszabályzatai a törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt kritériumoknak megfelelnek. Álláspontja szerint az ok-listának olyan felsorolást kell tartalmaznia, melynek elemei zárt rendszert alkotnak. Az ok-lista kizárólag definitív fogalmakból állhat, és nem adhat lehetőséget a felperesnek arra, hogy abba újabb körülményeket vonjon be. Az objektivitás követelményével kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a Törvényben meghatározott esetkör vagylagos, azaz bármelyiknek a bekövetkezése a kikötés tisztességtelenségét eredményezi. Rámutatott, hogy a Törvény alapján kizárólag a szerződéses kikötés tisztességessége volt vizsgálható. A felperes által végrehajtott egyes

kamatmódosítások a per keretein belül nem nyerhetnek értékelést. Álláspontja szerint figyelmen kívül kell hagyni a felperes által kidolgozott árazási elveket is, azokat ugyanis kizárólag a bankfelügyelet számára kellett benyújtania, és nem váltak a szerződések részévé. Nem minősülnek továbbá olyan végrehajtható szabálynak, amelyek megsértése esetén a fogyasztó jogi lépéseket tehetett volna a pénzügyi intézménnyel szemben. Álláspontja szerint a felperes által alkalmazott általános szerződési feltételek nem határozták meg, hogy az egyes oklistában rögzített körülmények változása a hiteldíj milyen arányú változásával jár. Nem tartalmazzák a felperes arra vonatkozó kötelezettségvállalását sem, hogy a hiteldíjat legfeljebb a körülmények változása által indokolt mértékben fogja emelni, illetve a körülmények fogyasztó számára kedvező változását is érvényesíteni fogja a hiteldíjban. Hivatkozott arra, hogy a szerződés alapján az átlagos fogyasztó számára nem vált ellenőrizhetővé a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltsága, aránya és mértéke. Kiemelte, hogy a felmondhatóság elvének teljesítéséhez a jogszabály által biztosított felmondási jog önmagában nem elégséges. A szerződési feltételek pedig nem biztosították a fogyasztó számára az egyoldalú szerződésmódosítás esetére a felmondás jogát. A szerződésmódosítás hatálybalépését szabályozó eljárás hiánya, illetve hiányossága továbbá kizárta a szimmetria elvének érvényesülését is.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Ítéletének indokolásában kifejtette, hogy nem észlelte a Törvény Alaptörvénybe ütközését, ezért nem látott okot az Alkotmánybíróság eljárásának a kezdeményezésére, és a tárgyalás felfüggesztésére. Hivatkozott arra, hogy a bírói gyakorlat szerint az ezzel kapcsolatos döntését nem volt köteles részletesen indokolni, mert a jogszabály alkotmányosságának értékelésével az Alkotmánybíróság feladatkörét vonná el. Alaptalannak ítélte a felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítványát is. Rámutatott arra, hogy az Európai Unióról szóló szerződés 267. cikke értelmében uniós jog értelmezésének szükségessége esetén kizárólag a Kúria köteles előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni, az alsóbb bíróságokat ebben a körben mérlegelési jog illeti meg. Az Európai Bíróságnak pedig előzetes döntéshozatali eljárás keretében nincs lehetősége a nemzeti jog értelmezésére, vagy uniós jogba való ütközésének megállapítására. A felperes által a Törvénnyel szemben felhozott fogyasztói jogok csorbításával kapcsolatos kifogásokat sem találta megalapozottnak. Kiemelte, hogy a fogyasztók a Ptk. 209/B. §-a szerinti közérdekű kereset esetén sem vennének részt a perben. Helytállóan találta továbbá az alperes azon érvelését, hogy az Európai Központi Bankkal való konzultációs kötelezettség megsértése nem eredményezi a jogszabály közjogi érvénytelenségét. Utalt ugyanakkor arra is, hogy az EKB véleményt nyilvánított a Törvénnyel kapcsolatosan.

Érdemben kiemelte, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésében megfogalmazott kritériumok konjunktívak, így amennyiben valamelyik nem teljesül, a szerződési kikötés tisztességtelen abban az esetben is, ha egyébként a további elveknek megfelelne. A Törvény alapján kezdeményezett eljárásnak nem képezhetette továbbá a tárgyát a felperes tényleges szerződési gyakorlata, valamint a szerződésmódosításainak következményei sem.

Megállapította, hogy a felperes az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződési kikötések tisztességtelenségének vélelmét egyetlen időállapot szerinti üzletszabályzata esetében sem tudta megdönteni. Kifejtette, hogy a 2009. július 31-ig alkalmazott üzletszabályzatok nem biztosították szerződésmódosítás esetére a felmondás jogát. Álláspontja szerint a felperes azzal, hogy azt nem zárta ki, még nem tett eleget a felmondhatóság követelményének. A régi Ptk. felmondásra vonatkozó szabályai ugyanis önmagukban nem feleltek meg a 93/13/EGK Irányelv 3. cikk (3) bekezdése mellékletének 2.

b) pontja szerinti feltételeknek, illetve a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 2. § d) pontjának. A szerződési kikötések sértették továbbá a szimmetria elvét is, mert nem tartalmazták, hogy a körülmények fogyasztóra nézve kedvező változása a fogyasztó javára érvényesítésre is kerül. Tekintettel arra, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító kikötés a szerződés lényeges körülményének minősül, az ezzel kapcsolatos részletes szabályozás hiánya akadályozta a fogyasztót abban, hogy felmérje a kötelezettségvállalásának mértékét és kockázatait, ami pedig az átláthatóság elvének sérelmét jelentette. A felmondhatóság, szimmetria, átláthatóság elvének megsértése álláspontja szerint szükségtelenné tette a további elvek teljesülésének a vizsgálatát.

Megállapította, hogy a felperes – az I/1., I/2., I/6. és I/7. szerződések kivételével – a 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között hatályos valamennyi a per tárgyává tett további üzletszabályzataiban azonos szövegű változtatásokat hajtott végre. Az egyoldalú kamat, díj- és költségemelés lehetővé tévő szerződéses kikötések megfeleltek a tételes meghatározás elvének, mert teljes körű ok-listát tartalmaztak, amely nem bővíthető módon sorolta fel az egyoldalú emelésre okot adó körülményeket. Érvényesült továbbá a felmondhatóság és átláthatóság elve is. Ugyanakkor a szabályozás szétszórtsága folytán az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve csak részben teljesült. Álláspontja szerint a felperes a szerződésben nem nevesített tényező (hiteldíjmutató) megváltozásának okait sorolta fel a fogyasztó számára félreérthetően. Nem volt egyértelműen meghatározott és követhető az a kitétel, amely a refinanszírozási feltételek megváltozására vonatkozott, mert a szerződés nem tartalmazta a forrásszerzési költségekre való utalást. Túl tágnak és pontatlannak találta a „tőke- és pénzüpiaci kamatlábak”, illetve „bankközi hitelkamatok” kifejezések használatát, figyelemmel arra, hogy a felperes ezek emelkedésével kívánta indokolni a szerződés módosítását. Álláspontja szerint a szerződési kikötések az objektivitás elvének is csak részben feleltek meg. A nyomdai költségek, és a szerződési partnereinek év közbeni áremelése ugyanis olyan körülménynek számítanak, amelyek emelkedésére a felperesnek ráhatása lehetett. A ténylegesség és arányosság elve azáltal sérült, hogy a postai és nyomdaköltségek emelkedése bizonyítottan nem hat ki a kamat mértékére. A szimmetria elvének teljesülését pedig kizárta az a rendelkezés, miszerint a felperes csupán jogosult, de nem köteles a kamat, díj vagy költségek csökkentését indokoltá tevő körülmények változását a fogyasztó javára figyelembe venni.

Megállapította, hogy az ezt megelőző időszakra nézve fennálló kifogások mellett a 2010. február 1. napjától alkalmazott üzletszabályzatainak az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító kikötései az egyértelmű és érthető megfogalmazás, az objektivitás, ténylegesség és arányosság, valamint az átláthatóság elvét sértik. Nem tartalmazzák ugyanis annak körülírását, hogy mely kötelező egyéb szabályzók megváltozása vezethet egyoldalú emeléshez. Tág, ebből következően a fogyasztó számára értelmezhetetlen megfogalmazás a bármely deviza konvertibilitásában bekövetkezett változás, vagy bármely deviza fel-, illetve leértékelése. Ez a kitétel egyúttal a ténylegesség és arányosság elvét is sérti, hiszen nem okszerű bármely deviza változásának hatása a szerződéses kamat, díj vagy költség alakulására. Az a rendelkezés pedig az átláthatóság elvébe ütközik, miszerint az oklistában meghatározott valamely körülmény változása nem feltétlenül, hanem az együttes hatásainak vizsgálata és az ok-okozati összefüggés alapos elemzése alapján hozott felperesi döntés esetén eredményezi a szerződés kamat, díj vagy költség elemének módosulását. E rendelkezések alapján ugyanis nem állapítható meg, hogy az ok-lista szerinti egyes körülmények milyen változása az, amely még nem eredményez módosítást, és milyen mértékű az, amely már biztosan ahhoz vezet. A megfogalmazás továbbá arra sem tér ki, hogy mit jelent az alapos elemzés.

Az ítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen annak a kereseti kérelme szerinti megváltoztatását kérte azzal, hogy a bíróság az egyes szerződési feltételeket a különböző időállapotokban külön-külön vizsgálja és egyenként állapítsa meg, hogy azok érvényesek és tisztességesek. Másodlagos fellebbezési kérelme az ítélet hatályon kívül helyezésére irányult. Mindkét esetben kérte a per tárgyalásának a felfüggesztését, és az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának, valamint az Alkotmánybíróságnál a Törvény alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló eljárásnak a kezdeményezését.

Fellebbezésében fenntartotta és ismételten kifejtette az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szükségességére vonatkozó, valamint a Törvény alaptörvénybe ütközésével kapcsolatban az elsőfokú eljárás során előadott álláspontját. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a törvény visszamenőleges hatályának az uniós irányelvek alapján történő értelmezésével kapcsolatban nem foglalt állást. Utalt arra, hogy a Ptk. 209/B. §-a csupán a 2006. március 1. napját követően kötött szerződések esetében alkalmazható. A Törvény szabályaival ellentétben pedig az ilyen eljárásokban a bizonyítás lehetősége nincs korlátozva, és a fogyasztók beavatkozóként vagy egyéb peres személyekként részt vehetnek a perben. Hangsúlyozta, annak ellenére, hogy a jogalkotó nem minősítette a Törvényt implementációs aktusnak, a tartalma és célja alapján mégis annak minősül. A fogyasztóvédelemmel kapcsolatban megfogalmazott aggályai miatt ezért a 93/13/EGK irányelv rendelkezéseinek Törvénnyel kapcsolatos értelmezése szükséges. Hivatkozott az Európai Bíróságnak a Costa v. ENEL perben, valamint a Simmenthal ügyben hozott ítéleteire, amelyek szerint a közösségi jog prioritást élvez a tagállamok minden vele ellentétben álló törvénye felett. A közösségi jogi rendelkezéseket alkalmazni hivatott nemzeti bíróság pedig köteles biztosítani e normák teljes érvényesülését.

Fenntartotta azt az álláspontját, hogy a Törvény számos ponton sérti a jogalkotási törvényt, aminek következtében Alaptörvénybe ütközik. Kiemelte, hogy a jogalkotó olyan visszamenőleges szabályrendszer alkalmazását írja elő, amelyet teljesíteni nem képes, hiszen nem tud a már fennálló szerződéses jogviszonyokba a szerződés megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal beavatkozni. Hivatkozott arra, hogy a más hasonló perekben a bíróság az Alkotmánybírósághoz fordult, és az erre vonatkozó döntését azzal indokolta, hogy a Törvény eljárási szabályai a jogbiztonság elvét, elévüléssel kapcsolatos rendelkezései pedig a jogállamiságot, jogbiztonságot és bírói függetlenséget sértik. Továbbá összeegyeztethetetlen a jogállamisággal, hogy a pénzügyi intézménynek a jogkövetkezmények ismerete nélkül kell megindítania a pert, a jogalkotó ugyanis csak később határozza meg a fogyasztóval való elszámolás szabályait. A nagy összegű tételes kereseti illetékre, valamint a folyamatban lévő egyedi perek kötelező felfüggesztésére vonatkozó szabálya pedig a tisztességhez eljáráshoz, és a jogorvoslathoz való jog sérelmét okozza.

Érdemben kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság az egyes szerződési feltételek tisztességtelenségével kapcsolatos tényállást hiányosan tárta fel, a feltárt tényállásból részben okszerűtlen és jogellenes következtetéseket vont le, az irányadó jogszabályokat pedig tévesen értelmezte és hiányosan alkalmazta. Sérelmezte, hogy a bíróság nem vizsgálta a teljes jogszabályi környezetet és annak időszakonkénti változását. Kiemelte, hogy a 93/13/EGK irányelv mellékletének 2. b) pontja szerinti felmondás jogára vonatkozó szabály nemzeti jogba való átültetésének kötelezettje a tagállam. Ezért ha az implementációs kötelezettségét a tagállam megszegte, arra később jogot nem alapíthat. Hangsúlyozta, hogy a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet nem mondta ki, hogy az elállási vagy felmondási jognak a

szerződésben kifejezetten szerepelnie kell. Fenntartotta azt az álláspontját, hogy amikor a jogszabályi kötelezettség előírta, akkor részletesen rendelkezett a felmondás lehetőségéről. Erre vonatkozó jogszabályi kötelezettsége hiányában pedig a Ptk. illetve egyéb vonatkozó jogszabályok biztosították a felmondás jogát. Hangsúlyozta, hogy a szerződési feltételeit a Hpt-t módosító 2009. évi XIII. törvény, valamint a 153/2009. (VII. 23.) Korm. rendelet alapján módosította. A hiteldíj módosításra vonatkozó feltételek (ok-lista) a hiteldíj, valamint a kamat, díj, költség Hpt. szerinti összefüggése okán kerültek külön pontban meghatározásra. Az nem egy értelmezhetetlen feltételrendszer tehát, hanem a változó jogszabályi környezetnek való megfelelést szolgálta, amely éppen a jogszabálynak való megfelelése folytán nem minősíthető érthetetlennek, tisztességtelennek. Kiemelte, hogy a fogalom-használat az akkori időállapot szerinti piaci gyakorlatban elfogadott volt, ezért nem ütközhet az érthetőség elvébe. A 2010. február 1-jétől hatályos szerződési kikötésekre vonatkozó ítéleti megállapítások kapcsán pedig azt emelte ki, hogy a kifogásolt kitételek teljes mértékben megfeleltek a Hpt. 2010. február 1. napján hatályos rendelkezéseinek. Rámutatott, hogy a feltételek objektívnak tekinthetők azon költségelemek vonatkozásában, amelyek a tőle független szolgáltatókkal létrejött szerződések alapján kerültek meghatározásra, azokat ugyanis egyoldalúan befolyásolni nem tudta. A ténylegesség és arányosság pedig csak akkor érthető és vizsgálható, ha az alapján módosításra került sor, mert csak összességében vizsgálható az ok-listában meghatározott feltételek egyes kamat- és díjjelempre gyakorolt hatása. Továbbra is fenntartotta, hogy az árazási elveit kizárólag a felügyelet vizsgálhatja és kifogásolhatja, a bíróságnak erre hatásköre nincsen, ezért azokat ellenbizonyítás hiányában szabályszerűnek kell elfogadni. Az árazási elvekben megfogalmazott mechanizmusokat pedig nem kellett az ászf részévé tennie. Sértelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a részleges érvénytelenség szabályainak alkalmazásával nem tüntette fel ítéletében, hogy a tételesen felsorolt feltételek közül melyek tisztességesek, és melyek tisztességtelenek.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az előzetes döntéshozatali eljárás, illetve alkotmánybírói eljárás kezdeményezése iránti kérelem elutasítására, és az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

Változatlan álláspontja szerint a 98/415/EK tanácsi határozat esetleges megsértése kizárólag kötelezettségzegési eljárást vonhat maga után, előzetes döntéshozatali eljárás keretében azonban nem vizsgálható. Rámutatott, hogy a Törvény a kialakult joggyakorlatot emelte normatív szintre, az érintett szerződésekre irányadó jogi helyzeten nem változtatott, a szerződéseket nem módosította. A jogszabályi úton történt szerződésmódosítás Alaptörvénybe való ütközésének kérdése ezért fel sem merülhet. Fenntartotta a felperes által a fogyasztói jogok megsértésével összefüggésben kifejtettekkel kapcsolatos ellenérveit. Hangsúlyozta, hogy a Törvény célját és tartalmát tekintve sem a 93/13/EGK irányelv implementációját szolgálja, az a Ptk. 1997. évi, 2002. évi és 2006. évi törvényekkel történt módosításaival már korábban teljes egészében megtörtént. Nincs a per eldöntése során közvetlenül alkalmazandó, vagy értelmezésre szoruló olyan uniós jogszabály, amellyel a Törvény rendelkezései ellentétben állnának. Kiemelte, hogy a bíróságnak más ügyekben az Alkotmánybíróshoz fordulás kérdésében hozott döntése jelen bíróságot nem köti. Csatolta egyúttal az igazságügyi miniszternek a bírói indítványokra benyújtott véleményét.

Az elsőfokú eljárás során tett valamennyi, különösen az egyes elvek érvényesülésével kapcsolatos érdemi nyilatkozatait is változatlanul fenntartotta. Rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság nem osztotta a felperes azon álláspontját, hogy a szerződéses kikötések vizsgálatának szempontjait és azok értelmezését a változó jogszabályi környezet

befolyásolná. Kiemelte, hogy a 93/13/EGK irányelv közvetlen alkalmazásának nincs helye. A felmondhatóság követelménye az irányelvnek megfelelő Ptk. rendelkezésekből következik, így értelmezésében analóg az irányelv értelmezésével. A felmondás lehetőségének ki nem zárása nem felel meg a felmondhatóság követelményének. A polgári jog általános felmondási szabályai pedig önmagukban egyébként sem teljesítik a felmondhatóság valamennyi kritériumát. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy a felperes által alkalmazott szerződéses kikötések az adott időszakban megfeleltek a tételes meghatározás, a felmondhatóság és az átláthatóság, továbbá a perrel érintett harmadik időszakban a szimmetria elvének. Hangsúlyozta, hogy külön-külön az oklista egyes elemeinek vizsgálata nem lehetséges. A Törvény ugyanis a kikötéseket logikailag önálló egységként kezeli, és egységes egészekre állítja fel a tisztességtelenség vélelmét. A részleges érvénytelenség oly módon valósul meg, hogy nem a fogyasztói kölcsönszerződés egésze, hanem kizárólag az egyoldalú szerződésmódosítási jogot tartalmazó része válik érvénytelenné. A részleges érvénytelenségnek az egységes kikötésen belüli megállapítása ellentétes volna a Ptk. rendelkezéseivel is.

Az alperes ellenkérelmére benyújtott beadványában a felperes azt hangsúlyozta, hogy az alkotmányosság kérdésében kizárólag az Alkotmánybíróság jogosult dönteni, az igazságügyi miniszter véleménye nem irányadó. Mellékelte a Fővárosi Törvényszék és Fővárosi Ítéltábla más tanácsai által, alkotmánybírósági eljárás kezdeményezéséről hozott határozatokat, valamint a Bankszövetség állásfoglalását. Kiemelte továbbá, hogy az alperes az ítélettel szemben nem nyújtott be fellebbezést, ezért annak indokolását nem támadhatja.

Az ítéltábla teljes terjedelemben vizsgálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét, mert annak első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdése].

A fellebbezés nem megalapozott.

Az előterjesztett fellebbezési kérelmek sorrendjétől függetlenül az ítéltáblának elsődlegesen azt kellett vizsgálnia, hogy szükség van-e valamilyen okból az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére. A felperes a tárgyalás megismétlésére irányuló indítványát lényegében a tényállás hiányosságával, az abból levont téves jogi következtetésekkel, és a teljes körű indokolási kötelezettség elmulasztásával indokolta.

Az ítéltábla álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének – az előzetes döntéshozatali eljárás, valamint alkotmánybírósági eljárás iránti indítvány tekintetében is – kellő mértékben eleget tett. Ezzel kapcsolatban kiemeli, hogy a mérlegelés körében elkövetett hiba, vagy az indokolás hiányossága miatt egyébként is kizárólag abban az esetben lehetne helye az ítélet hatályon kívül helyezésének, ha az eljárás adatai alapján sem állapítható meg, hogy az elsőfokú bíróság a döntését mire alapította (PK 206. szám).

A perben abban a jogkérdésben kellett a bíróságnak állást foglalnia, hogy a felperes megjelölt üzletszabályzatainak egyoldalú kamat-, költség- és díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötései megfelelnek-e a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott elveknek. Ennek megítélése a bíróság részéről lényegében kizárólag azoknak az üzletszabályzatoknak az értelmezését igényelte, melyeket a felperes becsatolt. Az érdemi döntéshez szükséges adatok tehát rendelkezésre álltak, és egyébként sem volt olyan bizonyítási indítvány, amit az elsőfokú bíróság mellőzött. Az ítéltábla olyan lényeges

eljárási szabálysértést nem észlelt, ami a tárgyalás megismétlését indokolta volna [Pp. 252. § (2) bekezdés], és a bizonyítási eljárás kiegészítésére sem volt szükség [Pp. 252. § (3) bekezdés].

A felperes a fellebbezési eljárásban is fenntartotta a Pp. 155/A. §-a alapján előzetes döntéshozatali eljárás, valamint a Pp. 155/B. §-a alapján az Alkotmánybíróság eljárásának a kezdeményezésére irányuló indítványait. A jogértelmezést a nemzeti jog közösségi joggal ellentétes rendelkezései miatt, valamint a Törvény elfogadása során megsértett uniós jogból eredő jogkövetkezmények és a 93/13/EGK irányelv alkalmazhatósága kérdésében tartotta szükségesnek. Az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésére irányuló indítványát pedig a Törvény közjogi érvénytelensége mellett a visszaható jogalkotás tilalmába ütköző és a tisztességes eljáráshoz való jogát, valamint a fogyasztók jogait sértő törvényi szabályokkal indokolta.

Az EUMSZ 267. cikke alapján előzetes döntéshozatali eljárásnak a tárgya az Európai Unióról és az Európai Unió működéséről szóló szerződések értelmezése, illetve az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése lehet. Az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá arra, hogy előzetes döntéshozatali eljárásban nincs lehetőség annak vizsgálatára, hogy valamelyik tagállam belső joga összeegyeztethető-e az Európai Unió jogával. Az ítéletábra egyetértett az elsőfokú bírósággal abban is, hogy a Pp. alapján – főszabály szerint – a Kúria az a fórum, amelyet az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének a kötelezettsége terhel [1/2009. (VI. 24.) PK-KK közös vélemény].

Helytállóan utalt az elsőfokú bíróság arra, hogy a 98/415/EK tanácsi határozat az Európai Központi Bankkal való konzultáció esetleges hiányossága mellett elfogadott jogszabályhoz nem fűzi a felperes által hivatkozott közjogi érvénytelenség következményét. A 98/415/EK határozat a konzultáció szabályainak megsértéséhez semmilyen jogkövetkezményt nem fűz. A felperes által csatolt útmutató is csak azt tartalmazza, hogy EUMSZ 271. cikk d) pontja (korábban 237. cikkének d) pontja) alapján az Európai Központi Bankot a konzultáció szabályainak megsértése esetén a Bizottságot a szerződés 258. cikke alapján megillető jogok illetik meg, amely azt jelenti, hogy az Európai Központi Bank a tagállammal szemben kötelezettségszegési eljárást kezdeményezhet az Európai Unió Bíróságánál.

A 93/13/EGK irányelv 8a. cikke a Bizottságnak a jogalkotó által már elfogadott – és a 8. cikk szerint minősülő, az irányelvnél szigorúbb rendelkezéseket tartalmazó – szabályokról való utólagos tájékoztatására vonatkozó kötelezettséget ír elő a tagállamok számára. Az irányelv nem tartalmaz kifejezetten a törvénytervezetről való értesítésre, illetve a Bizottság véleményezésére vonatkozó eljárási szabályokat, melyek hiányában – a C-443/98. számú ítéletben kifejtettek szerint – a bejelentés elmulasztása a Törvény rendelkezéseinek alkalmazhatóságát nem befolyásolja.

Az ítéletábra kiemeli, az Európai Unió Alapjogi Chartájának alkalmazását kizárja, hogy az 51. cikkének (1) bekezdése szerint a Charta rendelkezésének címzettjei – a szubszidiaritás elvének megfelelő figyelembe vétele mellett – az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre. Az 52. cikk (5) bekezdése pedig kimondja, hogy a Chartában foglalt, alapelveket megállapító rendelkezések a saját hatásköreik gyakorlása során az Unió intézményei, szervei és hivatalai által elfogadott jogalkotási és végrehajtási aktusok, illetve a tagállamok által elfogadott, az uniós

jog végrehajtására irányuló jogi aktusok útján hajthatók végre. E rendelkezésekre bíróság előtt kizárólag az ilyen jogi aktusok értelmezése, illetve jogszerűségének megítélése tekintetében lehet hivatkozni.

Az ítélet tábla egyetértett az alperessel abban, hogy a Törvény nem a 93/13/EGK irányelv implementációját szolgálja, és nincs a jelen ügyben közvetlenül alkalmazandó uniós jog. A Törvény alapján indított per tárgya ugyanis nem a fogyasztóval kötött szerződések érvénytelensége, hanem a fogyasztói kölcsönszerződés részévé váló általános szerződési feltételekben és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételekben szereplő, az egyoldalú szerződésmódosítást tartalmazó, kamat-, költség- és díjemelést lehetővé tevő szerződési kikötés tisztességtelenségére vonatkozó vélelem megdöntése. A bíróság kizárólag azt vizsgálhatja, hogy a kereset tárgyát képező szerződéses kikötések a Törvény 4. § (1) bekezdésének megfelelnek-e. A Törvényhez fűzött miniszteri indokolás szerint a jogalkotó a 2/2014. Polgári jogegységi határozatban kifejtett elveket kívánta jogszabályi szintre emelni, és a jogkövetkezmények levonása során figyelemmel volt a 93/13/EGK irányelvre, valamint az Európai Unió Bíróság kapcsolódó ítélezési gyakorlatára, köztük a C-26/13. számú Kásler-ügyben, illetve a C-618/10. számú Banco Espanol-ügyben hozott határozataira. A jelen ügyben eljáró bíróságok a Törvény alkalmazása során ezeket is figyelembe vehetik, az érdemi döntés meghozatalához azonban további jogértelmezésre nincs szükség.

Az Alaptörvény 24. cikkének (2) bekezdés b) pontja, valamint az Abtv. 25. § (1) bekezdése és 32. § (2) bekezdése értelmében a bíróság abban az esetben kezdeményezhet egyedi normakontrollt, amennyiben az előtte folyamatban lévő egyedi ügyben alkalmazandó jogszabály alaptörvény-ellenességét, vagy nemzetközi szerződésbe ütközését észleli, illetve, ha annak alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította.

Az Alkotmánybíróság mindeddig a Törvény egyetlen rendelkezésének alaptörvény-ellenességét sem állapította meg. A felperes Törvénnyel szemben megfogalmazott alkotmányos aggályait pedig az elsőfokú bírósággal egyezően az ítélet tábla sem osztotta. Helyesen utalt az elsőfokú bíróság – a Legfelsőbb Bíróság BH1994. 448. számon közzétett eseti döntésében megerősített – bírói gyakorlatra is, amely szerint a bíróság nem köteles részletesen indokolni az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére irányuló kérelem elutasítását, mert azzal az Alkotmánybíróság jogkörébe tartozó normakontrollt végezne.

Az ítélet tábla kiemeli, hogy a bíró csak azon jogszabály, illetve jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására tehet indítványt, amelyet a konkrét ügy elbírálása során alkalmaznia kell. Az Alkotmánybíróság 3192/2014. (VII. 15.) AB határozatában kifejtettek szerint ez olyan anyagi jogi rendelkezés lehet, melytől az egyedi ügy érdemi eldöntése függ, vagy olyan eljárási jogi norma, amely a felek eljárási helyzetét lényegesen befolyásolja. Az indítvány – kivételesen – abban az esetben vonatkozhat egy teljes jogszabályra, ha a bíró megítélése szerint az közjogi érvénytelenségben szenved, illetve ha az adott perben a jogszabály valamennyi rendelkezése alkalmazásra kerül.

Az ítéletben eddig kifejtettek az indokolási kötelezettsége hiányában is részben magyarázatul szolgálnak arra, hogy az ítélet tábla miért nem vetette fel a Törvény közjogi érvénytelenségének a kérdését. Egyebekben utal arra, hogy a bíróságnak a perben nem kellett a Törvény egészét alkalmaznia. A felperes pedig indítványában számos olyan

rendeletnek (pl. 1. § (6)-(7) bekezdése, 3. §-a, 4. § (3) bekezdése) az alaptörvény-ellenességére is hivatkozott, melynek a kereset elbírálása szempontjából nem volt jelentősége.

Mindezekre tekintettel az ítéletábrá sem előzetes döntéshozatali eljárás, sem pedig egyedi normakontroll kezdeményezését nem tartotta szükségesnek. Nem volt akadálya tehát az elsőfokú ítélet érdemi felülbírálatának. Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az ítéletábrá a döntését, és nagyrészt annak indokait is osztotta. A fellebbezésben foglaltakra tekintettel az indokolást a következőkkel egészíti ki:

A jogvita elbírálása során abból kellett kiindulni, hogy a Törvény 8. § (4) bekezdése kimondja, a pénzügyi intézmény a keresetében kizárólag a 11. § (3) bekezdésében foglaltak megállapítását kérheti. A Törvény 11. § (1) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a bíróság az eljárásban kizárólag azt vizsgálja, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés a 4. § (1) bekezdése szerint tisztességes-e. A 11. § (2) bekezdése szerint, ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés nem felel meg a 4. § (1) bekezdése szerinti bármely feltételnek, és ezért tisztességtelen, a keresetet elutasítja. Ezzel szemben ha azt állapítja meg, hogy megfelel a 4. § (1) bekezdés szerinti valamennyi feltételnek, megállapítja, hogy a szerződéses kikötés tisztességes, és ezért érvényes [11. § (3) bekezdése].

A jogszabály idézett rendelkezései szerint tehát a Törvény alapján indított perben a szerződési kikötés tisztességességének és érvényességének a megállapítása mellett más kereseti kérelem nem volt előterjeszhető, illetve elbíráható. Ez kizárta a bíróság állásfoglalására irányuló azon kereseti kérelem teljesíthetőségét, hogy az ügyben hozott döntésnek mi a következménye az egyedi jogviszonyokban. Utal az ítéletábrá arra is, hogy a Törvény hatálya azokra a 2004. május 1. napja és a törvény hatályba lépése között kötött, a Törvény 1. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott fogyasztói kölcsönszerződésekre terjedt ki, amelyek részévé a 3. § (1) bekezdése vagy a 4. § (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalt feltétel vált. A perindítással a felperes állást foglalt abban a kérdésben, hogy van olyan egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötése, amely esetében a Törvény 4. § (1) bekezdése alapján a tisztességtelenség vétele fennáll. A perben ezért nem volt helye arra vonatkozóan bizonyítás felvételének, hogy a szerződési feltételt egyedileg megtárgyalták, mert az egyedileg megtárgyalt szerződési feltételek nem tartoztak a Törvény hatálya alá.

A bíróság a perben kizárólag azt vizsgálhatta, hogy a kereset tárgyát képező szerződéses kikötések tekintetében teljesülnek-e a Törvény 4. § (1) bekezdés a-g) pontjai szerinti követelmények. Nem vizsgálhatott a Törvény 4. § (1) bekezdésén kívül eső feltételt, és nem bírálhatta el a kikötések tisztességességét és érvényességét az ott fel nem sorolt körülmények, illetve más jogszabályok alapján, ezért a kereset elbírálása során a felperes által hivatkozott jogszabályi környezet [Hpt., 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet] figyelmen kívül maradt. A fellebbezésben kifejtettekre tekintettel az ítéletábrá megjegyzi, hogy a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet szabályai nem váltak a jogszabály erejénél fogva a szerződés részévé. Azok olyan keretszabályok, amelyek alapján a pénzintézeteknek kellett a fogyasztóvédelmi szempontokat is figyelembe véve az általános szerződési

feltételeiket módosítaniuk.

A Törvény 4. § (1) bekezdése az egyoldalú kamat-, költség- és díjmelést lehetővé tevő szerződéses kikötés tisztességtelenségét vélelmezi. A Törvény 11. §-a értelmében a szerződéses kikötés egésze vizsgálendő abból szempontból, hogy az megfelel-e a 4. § (1) bekezdésében felsorolt elveknek. A Törvény tételes meghatározás elvére vonatkozó szabályából [4. § (1) bekezdés b) pontja] is az következik, hogy az oklistát a jogalkotó egységnek tekintette. Ebből következően a keresettel érintett szerződési kikötések elemeinek tisztességessége külön-külön nem volt vizsgálható, azok részleges érvényességének a megállapítása nem merülhetett fel.

A Törvény 4. § (1) bekezdése szerint az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés vonatkozásában vélelmezni kell, hogy tisztességtelen az annak részét képező egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjmelést lehetővé tevő szerződéses kikötés – az egyedileg megtárgyalt feltétel kivételével – tekintettel arra, hogy az nem felel meg:

a) az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének: annak tartalma a fogyasztó számára nem világos, nem érthető;

b) a tételes meghatározás elvének: az egyoldalú szerződésmódosítás feltételei nem tételesen meghatározottak, vagyis az ok-lista hiányzik, vagy van ok-lista, de az csak példálózó jellegű felsorolást tartalmaz;

c) az objektivitás elvének: az egyoldalú módosítás feltételei nem objektív jellegűek, vagyis a fogyasztóval szerződő félnek módja van a feltétel bekövetkeztét előidézni, abban közrehatni, a módosításra okot adó változás mértékét befolyásolni;

d) a ténylegesség és arányosság elvének: az ok-listában meghatározott körülmények ténylegesen nem, vagy nem a körülmények változásának mértékében hatnak a kamatra, költségre, illetve díjra;

e) az átláthatóság elvének: a fogyasztó nem láthatta előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén és milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására;

f) a felmondhatóság elvének: a szerződésmódosítás bekövetkezése esetére nem biztosítja a fogyasztó számára a felmondás jogát vagy

g) a szimmetria elvének: kizárja, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára érvényesítésre kerüljön.

A jogszabályban meghatározott fenti feltételek konjunktívák, amely azt jelenti, hogy bármelyik feltétel hiányában a keresetet el kell utasítani. Ebből következően nincs szükség valamennyi feltétel vizsgálatára abban az esetben, ha valamelyik feltétel hiánya egyértelműen megállapítható.

Az ítéletábra egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a felperes által megjelölt szerződési feltételek egyetlen időpontban sem feleltek meg az átláthatóság követelményének, de ez azt is jelentette, hogy az egyoldalú kamat- és költségemelést lehetővé tevő szerződésmódosítás nem felelt meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének sem. A Törvény 4. §-hoz fűzött miniszteri indokolás szerint az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve nem valósul meg – tartalmától függetlenül – akkor, ha a megszővegezés és a szerkesztés hiányossága miatt a kikötés a fogyasztó számára nem világos, nem érthető. Az elsőfokú bíróság megalapozottan állapította meg, hogy a 2009. augusztus 1. napjától alkalmazott üzletszabályzatok esetében a szabályozás szétszórtsága az

érthetőség rovására megy, valamint megtévesztő a fogyasztó számára ugyanazon okoknak a kamat-, költség- és díjemelést, valamint a hiteldíj mutató változása körében történő megisméltése. Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve ugyanakkor tartalmilag azt a követelményt is megfogalmazza, hogy a szerződéskötés során a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni: megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettséget, az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező változásból eredő többlet-kötelezettségének indokait, a változás mechanizmusát és annak lehetséges mértékét is. A változás lehetséges mértékének felmérése csak akkor teljeshet, ha a fogyasztó a változások lehetséges gazdasági következményeivel már a szerződéskötéskor tisztában van.

A Pp. 253. § (3) bekezdésére figyelemmel nem volt akadályozó annak, hogy az ítélet tábla alperesi fellebbezés hiányában olyan követelmények megvalósulását is vizsgálja, amelyek fennállását az elsőfokú bíróság ítéletében részben megállapította.

A 2009. július 31. előtt hatályos I/1, 2. alatti szerződések 82-84. pontjai, a I/3., 4, és 5. alatti üzletszabályzatok XII/3-5. pontjai, továbbá az I/6. alatti üzletszabályzat 10.6-7. pontjai a kamat- és költségemelésre okot adó körülmények pontos megjelölését nem tartalmazták, ennek hiányában pedig a változás keletkezésének indokát sem felmérni, sem ellenőrizni nem lehet.

A 2009. augusztus 1. és 2010. január 31. között, illetve 2010. február 1-jét követően hatályos I/3, 4, 5. üzletszabályzatokban, az I/7. üzletszabályzatban, továbbá a II. csoportba tartozó valamennyi időállapot szerinti üzletszabályzataiban a felperes által alkalmazott általános fogalmak („irányadó kamatlábak”, „refinanszírozási feltételek megváltozása”, „tőke- és pénzügyi kamatlábak emelkedése”, „a lízingbeadó közteherviselési kötelezettségének növekedése”, „a lízingbeadó működési költségeinek növekedése”, „a lízingbeadónak többletköltséget vagy bevételecsökkenést okozó jogszabályváltozás”) ugyancsak kizárják, hogy a fogyasztó a szerződéskötéskor felmérje az esetleges körülményváltozásokból eredő többlet-kötelezettségei keletkezésének indokát, illetve annak mértékét. Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítélet tábla megállapította, hogy a felperes által megjelölt szerződési kikötések egyetlen időpontban sem feleltek meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének sem. Mindez azonban nem befolyásolta az elsőfokú bíróság döntésének érdemi megalapozottságát, annak megállapítását, hogy a felperes a Törvény 4. § (1) bekezdésében felállított vélelmet megdönteni nem tudta. Az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint átláthatóság hiányában minden további elv fennállásának a vizsgálata szükségtelen volt, a kereset ugyanis azok megvalósulása esetén sem teljesíthető.

Az ítélet tábla ezért az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért a felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a pernyertes alperes másodfokú perköltségének a megfizetésére köteles. Az alperes a fellebbezési eljárásban a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdése alapján minimálisan 994.200 forint és áfa összegű ügyvédi munkadíj és költség-átalány megtérítésére tartott igényt. Az ítélet tábla a rendelet 2. § (2) bekezdése alapján – a fellebbezési eljárásban kifejtett képviseleti tevékenység munkaidő-szükségletére tekintettel – az alperesnek járó perköltség összegét mérsékelte, és azt a költségátalányra is figyelemmel 500.000 forint és áfa összegben állapította meg.

Budapest, 2014. október 28.

Világhyⁿé Dr. Böcskei Terézia s. k.
a tanács elnöke

Dr. Csóka István s. k.
előadó bíró

Dr. Lente Sándor s. k.
bíró

A kiadmány hiteléül:
Szigeti Krisztina
tisztviselő